

cerkveni časopis.

Lj. 6.

V Saboto 5. Velkiga serpana

1848.

Kratki premislili

iz s. evangelija za osmo nedeljo po bin-
kuštih. (Luk. 16, 1—9.)

Prilika od hišnika uči, de časno premoženje ni naša last, temuč nam je od Boga izročeno blago, s katerim moramo pametno in umétno ravnati, ga med potrebne deliti, de si zasluge za nebesa nabiramo; naša umetnost v tem mora biti enaka umetnosti posvetnih ljudi, s katero oni časniga dobička išejo, de si z nepravim, nečimurnim blagam prave, resnične dobrote pridobimo.

Gredoč opomnimo le, de je dandanašnji na svetu resnica zlo pozabljena, de je Bog naš Gospod, in de imamo vse premoženje, vse blago in vse moči zgol od njega; ljudje vse, kar imajo, le radi svoji umetnosti in svoji moči pripisujejo. Še ubogi kmet, od hinavskih prijatlov preslepljen, verjame in terdi, de on vse preživi, in de, ko bi njega ne bilo, bi mogla gospôda kmalo od lakote poginiti; pa neumnež ne misli, de je še en gospod nad njim, kateri vse svoje stvari ohrani in preživi, de je Bog vsaciga človeka v svoj stan postavil, de človek brez človeka, toraj tudi kmet brez gosposke in brez družih stanov ne more obstati. Mi vsi smo hišniki božji na svetu, in gorjé nam ée s premoženjem, ki ga nam je Bog izročil, ne homo prav ravnali! „Daj odgovor od svojiga hiševanja,“ se nam poreče, „zakaj odslej ne boš več gospodaril.“

„Gospod je krivičniga hišnika pohvalil, de je tako modro ravnal“ pravi Jezus, in nam priporoči, de bodimo tako modri v duhovnih rečeh, kakor je bil ta hišnik v časnih. Ta hišnik je bil v tem, kar časno življenje zadeva, res umetin in moder, tode za dušno življenje, za Boga in za večnost mu ni bilo nič mar. Njega je le skerbelo, kako bo zdaj na svetu živel, ko mu bo hiševanje vzeto; delati ni znal, berač biti ga je bilo sram, toraj je mogel na drugo zvijačo misliti. Kaj stori? De bi si bil drugej prijatlov pridobil, je gospodove dolžnike poklical, njih pisma goljivo pre naredil, in se tako z novimi krivicami novim prijatlam prikupil.

Tako delajo otroci tega svetá od tistih časov do današnjiga dné. Njih namen in cilj, kteriga doseči si prizadevajo je časna sreča, vživanje slasti in veselja. Sveto pismo tako popisuje njih misli in namene: „Kratik in težavin je čas našiga življenja, in pri koncu človekovim ni ohlajenja. — Pridite toraj, in vživajmo dobrote, dokler so, in postrezimo si z stvarmi naglo kakor v mladosti. Napolnimo se z dragim vinam in z dišavami; cvet časa naj gre memo nas. Venčajmo se z rožami, preden usahnejo, nobeniga travnika naj ne bo, prek kteriga bi naša slast ne bila šla. Nobenimu izmed nas naj ne pomauka naše slasti; povsod pušajmo znamenja veselja za seboj, zakaj to je naš del, in to namen.“ (Modr. 2.) Tako mislijo in govore posvetni modrijani tudi naše dni, in njih posvetna modrost obstoji v tem, de imajo v ta svoj namen in cilj svoje oči vedno uperte, in de jim za vse drugo ni mar.

De bi svoj cilj in konec dosegli, rabijo pripomočke brez razločka ali so pravični ali krivični; kar njih namenu v bran stoji, temu se z vso močjo ustavljajo, ko bi tudi nar svetejši bilo. Oblast in premoženje jim je prva stopnja do sreče in veselja; zato se pred vsim drugim le za te reči poganjajo. Vživanju posvetne slasti nič ni bolj nasproti kakor véra in vest; zato zaničujejo in clo sovražijo véro, katolsko cerkev, njene služabnike, in od tod pride vedno kričanje po svobodi in prostosti vére in vesti. Posvetnjaki se trudijo noč in dan, se podveržejo trudu in terpljenju, ofrajo velikokrat gotov dobiček, se postavijo v nevarnost zdravja in življenja, de bi le s tem večji dobiček, večji srečo in več veselja pridobili. In ravno v tem, de so neizrečeno prekanjeni in neutrudeni v iskanji in znajdvanji pripravnih pripomočkov svoj časni namen doseči, obstoji dalje njih posvetna umetnost in modrost.

Tako delajo otroci svetá od svoje strani za svoj mar, kako pa otroci luči, to je kristjanje? Kar je Jezus govoril njega dni, to tudi še zdaj velja: otroci tega svetá so modrejši, kakor otroci luči v svojim rodu. Otroci tega svetá nas zlo osramoté, ker veliko

več storé za svoj dobiček, kakor mi. Ali se nam bo to zastonj očitalo? Tega ne, temuč zbuditi nas mora, de homo une posnemali; sej nas tudi Zveličar tega opominja. Pa kako jih posnemajmo? Po njih naménu ne; ker je le posvetin in nečimern; po njih pripomoč-kih tudi ne, zakaj ti so hudobni in krivični. Posnemati jih moramo po njih neutrudenim in prekanjenim prizadevanji, de z pravičnimi in svetimi pripomočki pravo srečo, ktere ne smemo nikoli spred oči spustiti, to je pravo pobožnost na tem, in večno zveličanje na unim svetu dosežemo.

Toraj, de si uniga hišnika zgled vzamemo, ker vemo, de nam bo hiševanje kmalo vzeto, se pogosto prašajmo sami sebe: kaj hočem početi? Čas našiga življenja bo kmalo dotekel, in kmalo se poreče vsakimu izmed nas: „Daj odgovor od svojiga hiševanja.“ Kaj bi počeli takrat, če bi nam vest očitala, de nismo prav ravnali? de smo premoženje, duhovne in telesne darove, ki smo jih iz rok božjih prejeli, zapravljali? Takrat ne bo več mogoče delati, ne več popravljati storjenih krivic, ne več zadonašati zgubljeniga časa, ne več nabirati dobril del in zasluženja za večnost. — Takrat tudi ne bo več pomagalo prositi, ali na nebeske vrata terkati, de bi se nam odperle, kakor iz prilike od nespametnih devic vidimo.

Ker bo po tem takim takrat že prepozno, in ne več mogoče si pomagati, moramo zdaj skerbeti in delati, preden smo od hiševanja odstavljeni. Hišnik je poklical dolžnike svojiga gospoda in je vsaciga posebej prašal: „koliko si dolžan mojimu gospodu?“ Storimo tudi mi tako, delajmo obrajt sami s seboj, de zvemo koliko dolgá smo pred Bogam s svojimi grehi napravili. Vsak naš početik je dolžnik, poklicimo jih v spraševanji vesti prédse in prašajmo vsaciga posebej: koliko si ti mojimu gospodu dolžan?

Naš pogravitniši namen na svetu naj bo skerb, kako bi svoje dolgove poravnali in izbrisali v zakramentu svete pokore, in resnično sklenili nič več novih dolgov in krivic delati. De pa ta namen dosežemo, moramo neutrudama in skerbno rabiti potrebne pripomočke, kterih posebni so molitve, post in milošina. Kakor otroci luči, moramo tudi mi ta svoj namen vedno pred očmi imeti, in imenovane pripomočke skerbno rabiti, torej se ne smemo nikoli naveličati molitve, ne izgovarjati se posta in družih del lastniga zatajevanja, ne odlašati ubogim in potrebnim bratom pomoči deliti. Po vsi moči in neprenehama si moramo nabirati prijatle, čednosti in dobre dela, de nas bodo po naši smerti vzeli v večne prebivališa.

Potočnik.

Milo potožilo.

Pisano je: „Bom udaril pastirja, ino razskropile se bojo ovce čede.“ To žalostno prerokvanje se hoče sedajne dni tudi med Slo-

venci po mnogoterih krajih ponovljati. Milo težuje sveta mati katolška cerkev in ožaluje svoje oslep-ljene otroke, kteri ne vejo, kaj hudiga delajo, zaničvaje namestnike božje.

Kaj so Vam storili, Slovenci vi, Vaši dušni pastirji? Vam niso skerbno večne resnice v cerkvi in v šoli razlagali? Vas niso mlade ino stare lepo učili? — Vi jim pa zdaj ušesa zaperate, kedar Vam kaj oznaniti morajo, kar ni po Vaših posvetnih željah. Ali ne veste, de so tudi Judje ravno takó delali, ko jim je usmiljeni Jezus resnice pravil? Ako Vam resnice ne povedo, prepričajte jih; Vam pa resnico pravijo, zakaj jih ne poslušate? Ali ne veste, de Vam jih je Kristus poslal, ki govori: „Kdor vas (namestnike moje) posluša, mene posluša, kdor vas zaničuje, mene zaničuje.“

Kaj so Vam storili, Slovenci Vi, posvečeni mašniki Vaši, de jih veliko Vas tako slabo spoštuje ino se nad njimi povzdiguje od sovražnikov svete vére nadraženi? Recite, ali Vam niso božje službe čedno opravljali, Vam svetih zakramentov ne pridno delili? Niso Vaši duhovski očetje otrokam pervi, pa tudi bolnikom na smertni postlji poslednji dobrotniki — pomočniki tudi Vašim rajnim po smerti bili? — Vsak delavec je pa svojiga plačila vreden, ino sv. Pavl pravi: Mašniki, kteri dobro vodijo (svoje verne ovčice), imajo dvojne časti (poštovanja ino spoznanja v plačilu) vredni deržani biti, zlasti pa oni, kteri delajo v besedi ino v podučnji. Vi pa mašnike svoje za to sovražite, ker od Vas imeti hočejo, kar jim gre, naj si bo desetina ali pa berja. Ali je prav njega čertiti, ki hoče svoje — ne Vaše imeti? Bog je mašnikom svojim to pravico dal, kakor se bere v svetim pismu. Kdor Vas uči, de ta resnična ni, on je lažnjivec in pa goljuf. Kdor pa mašnikom pravice ne da, če ne v desetini, pa v pravični rešvi, on se Boga ne boji. Delavcam zasluženó plačilo kratiti ali pa tretí, je velik greh, ki v nebo vpije. Tudi mašniki svoje zaslužijo. Dajte služabnikom božjim kar jim gre, dajte z dobrim sercam, bo pa tudi Vam Bog dal; saj je Kristus djal: „Kar ste enimu mojih storili, ste meni storili.“

Kaj so Vam storili žaliga, Slovenci Vi, Vaši duhovski očetje? Vam niso neprenehama dobre svete dajali? Vas niso po svoji moči škode varovali? Vam niso skerbeli za Vašo pravo časno ino večno srečo? Vi se pa ravno zdaj svojih očetov zogibate, ker Vam je modrih svetvavcov ino pa zvestih prijatelov nar več potreba, de bi si nove sreče, ki se Vam kaže ino obeča, v svojo nesrečo ne preminili. Glejte, Slovenci, na bervi smo, iz stariga v nove črez nevarne globočine gremo. Veliko jih bo na sredi omahnilo ino vtonilo. Potreba Vam je prijatela, de Vam roko podá. Imate jih si-

cer veliko, ki Vam roke podajajo, kateri so Vas poprej kleli in zaničevali, zdaj Vas pa hvalijo ino se Vam sladkajo. Glejte, de Vas ne goljfajo, kakor so Vas prepogosto goljfali poprej. Varite se posvetnih sleparjev, de ne bodo oslepili tudi Vas. Ako slepec slepea vodi, v jamo padeta obdva. Prava luč le od zgoraj pride, ne iz tiga svetá, kdor nima vére, nima Bogá, tudi Vam zvest prijatelj ni bil in ne bo.

Poglejte bogaboječce Tirolce, kako zvesto se v sedajnih nevarnih časih svojih dušnih pastirjev deržijo, de jih sovražniki ne razkropé, Vi Slovenci pa svoje pastirje zapušate in Vam ni mar za njihovo čast? Vidite kako katolški Nemci svoje fajmoštre ino škofe v veliki zbor pošiljajo, ker se nove pravice ne le za desetino ino kaznen, ampak za sveto cerkev ino za šolo stavijo, de govorijo ino sodijo kar je prav Bogú ino pravičnim ljudem. Vi Slovenci pa po enih krajih svojih duhovskih še blizo viditi nočete, kedar može odberati, ktere za svoje besednike pošljete, de bojo nove pravice dajali! Vam se velikousten kmet bolj moder zdi, ki Vam obeta, de bo vse dal, kakor pa učniki, ktere Vam je Bog dal. Vi sladkim besedunam v gosposki suknji raji verjamete, kakor pa oznanovavcam večne resnice! Ubogo ljudstvo, ki zapeljano ino gerdo nalegano tako ravnáš; varji se de te ne bo prepozno serec bolelo, ino te červ neusmiljeno grizel, kedar tebi pomagati više ne bo!

Slovensko ljudstvo, kaj te je tako omamilo, de jih sovražiš, ki tebe ljubijo, ino ljubiš one, ki te pogosto le sovražijo? — Sovražen človek je to storil. Ljudje spijo nove sreče pijani, sovražnik pa bedi, ino med pšenico gerdo, škodljivo ljuljko seje. Bilo si dozdej lepo čisto polje prave katolške, samo izveličanske vére, snedi krivoverstva per nas rastlo ni. Skerbni namestniki božji so sjali ino polivali, Bog je dobrimu svojo rast dajal. Zdaj pa zdraviga nauka ne terpiš, ako tvojim posvetnim željam ne ustreže, ino si po svojih željah učnike in besednike izberáš, kateri tvoje ušesa gladijo ino te od resnice ino pravice odvračajo. Glej, ta je ravna pot pravo véro zgubiti. „Kaj pa človeku pomaga, naj si ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo terpi?“ Bojo prišli žalostni časi, in tvojih sedajnih besednikov med tabo ne bo. Tistikrat se boš oziralo ubogo ljudstvo po svojih dobrih pastirjih, ktere zdaj zaničuješ, oni pa tebe v nesreči zapustili ne bojo, kakor jih ti v svoji sreči zapušáš. Dober pastir da življenje za svoje ovčice, le slepe ovce zapušajo svojiga pastirja. Ljubomir.

Keršanski nauk od nekeršanskih bukv.

(Dalje.)

9. Kako se je pa škodljivih knjig varovati?

Bukv nikolj kupiti, katerih ne poznaš.

Imena čedne, tudi svete imena imajo; pa pod rožoj imena strupna kača leži. Otroka ne boš v štacuno pošiljal, kateri blaga ne pozná, ampak zastopniga moža al ženo. Pokaj bi pa tudi za bukve dnarje potrošal, katerih še nisi bral. —

Prašaj, poprej kakor kupiš svojiga spovednika, ali domačiga fajmoštra, ali bi bukve kupila vredne bile? Vselej bolje manj knjig — pa za toliko boljših imeti, kakor knižnic preveč, hasna pa malo. Le čerstvo zerno — plev ne kupuj! — Ne druží se takim, ki so slabim bukvam prijatli. Kdor se žganja napije, žganje že daleč iz njega hahla. Kdor se slabih bukv nazrè, iz takiga ravno takó nevéra, bogokletje, klanjanje ino svetih čednost zaničevanje očitno gre. Kdor se pa z smolo peča, njega se smola prime. — Ne hodi v hišo, kjer škodlive bukve al novine beró. Take hiše so nevarnej ko k... hiše. Likebi, ki žganje tabernajo, so slabi, gerdi ljudje; per njih ljudje pamet in zdravje zapijajo. Kerčmar, kateri vino z zveplam kadí ino z svinčanim sladkorjam sladí, je skrivni človekomór; on svoje pivec po malim ob življenje deva, brez de bi oni vedli. Oštir, ki nesramne kelnarce ima, ino z njimi razberzdane možune mika, je pekla ključar; njegova hiša je peklena lopa, gjezdo nar hujši pregrehe. — Še hujši je gospodar, naj bo gospod ali kmet, ki ljudem slabe knjige ali pa bogatajske novine daja; per njem se duše morijo. Takim veljá, kar Jezus pravi: „Gorje človeku, po katerim pohujšanje pride; bolje bi za njega bilo, de bi se mu mlinski kamen na vrat obesil, ino on v globočine morja potopil.“ — Si ti kake zapeljive bukve bral, ali pa brati poslušal, se moraš tiga greha izpovedati, poprej ko mogoče. Gerdo branje (čitanje) je dušni strup. Ako pa kaj strupniga pojěš, hiti de iz sebe spraviš, poprej ko se ti v kerv zajde; lahko bi bila tvoja smert. Hujiga strupa ni, kakor je zmota za um, ino strast za našo voljo. Zmota ino strast ste pa dušni mišenci z sladkimi besedami nastavljeni. Muham nastavljajo mušenco, slabo branje pa muhastim ljudem. Ne letaj blizo, ino ne pečaj se z tako omotico. Sveta mati katolška cerkev je v svojim Tridentinskim zboru nekeršanske knjige brati prepovedala.

(Konec naslédje.)

Nauki,

ktere je dal sv. Ludovik, francozki kralj svojimu pervimu sinu Filipu.

Opomin. Med Svetniki, ktere je sv. Francisk Salezjan z sosebim spoštovanjem častil, kakor se na več mestih njegove Filotéje bere, je sosebno sv. Ludovik, francozki kralj. Njegova svetost se je toliko cenila, de je že v 27. letu po svoji smerti, namreč v letu 1297 od sv. Očeta papeža Bonifa-

cija VIII. Svetnikom prištét bil. Sad njegoviga modriga vladanja je francozka deželá še dolgo po njegovi smerti vživala. Ko bi se le bili vsi njegovi nasledniki na tanko po njegovih zgledih ravnali, francozka deželá bi si ne bila nikdar toliko britkost skusila, kot si jih je! Lepi spomin od tega svetiga kralja še ima pa dandanašnji vés kersanski svet, namreč naslednje nauke, ki so verli zaklad za vsako kersansko serce. Ko bi si jih le vsak prav globoko v serce vtisnil, sosebno pa možjé vsake kersanske srenje, katerim je od 15. sušca sem toliko pravice za občno obravnavanje od svetliga cesarja sporočene!

1. Moj sin, prizadevaj si pred vsim in čez vse, de ljubiš Boga: ker nihče ne bo zveličan, drugači de Boga ljubi.

2. Glej, de nikdar v kak smertni gréh ne privoliš, temuč de boš vedno voljin, raji vsaktero mučenje prenesti, ko tako kaj hudiga dopernesti.

3. Ko te kaj težavniga zadéne, prenési z mirnim duham, ter misli, de si to zaslužil, tako ti bo težava v obili dobiček.

4. Kadar se ti dobro godí, daj v vsej ponižnosti hvalo Bogu, de te ne bo to povzdignilo ter spridilo, kar bi te bilo imélo storiti boljšiga.

5. Prav pogosto se spovéj svojih grehov, in si zbéri za to modre spovednike, de ti bodo znali kazati in te učiti, kaj de ti gre storiti, in česa se varvati: pred njimi pa se vselej tako nòsi, de si bojo upali, te iz serca posvariti, in ti tvoje gréhe naznaniti.

6. Svoje vsakdanje molitve opravljaj vse pobožno: odganjaj od sebe, ko moliš, prazne in nečimurne misli, ne oziraj se okolj sebe: temuč móli Boga z ustni in v svetim premissljevanji z sercam, in to sosebno pri sveti maši po povzdigovanji.

7. Bódi ubogim in revnim usmiljen in ljudomil, in jim pomagaj, kolikor premoreš.

8. Če ti kaj serce teži, odkrij hitro spevedniku, ali kakimu dobrimu možu. To bo storilo, de boš ložije prenesel.

9. Skerbi, de bodo tisti, z kterimi se pečas in prijazniš, dobri in pošteni ljudje, naj si bojo duhovskiga ali posvetniga stanu; in z takimi se rad kaj pogovori. Hudobnih in spačenih tovaršije se pa pridno izogibaj.

10. Pridige in pogovore od Boga, z veseljem poslušaj, za priprošnje in svete odpustke si z vso skerbjo prizadevaj.

11. Ljubi vse dobro, sovraži vse hudo.

12. Kjerkoli se znajdeš, se nihče naj ne podstopi, vpričo tebe kaj takiga govoriti, kar napejljava v smertni gréh, ali kar dobro imé bližnjiga manjša, pa tudi sam nikdar od koga kaj slabiga ne govori z namenam, obreči ga.

13. Nikdar ne prepusti, de bi se vpričo tebe

slabo govorilo od Boga ali njegovih svetnikov, in ko bi se zgodilo, naj ne odide brez kazni.

14. Pogosto zahvali Boga za vse darove, ki ti jih je podelil, tako boš vreden znajden čedalje popolniši dobrote od njega prejeti.

15. Ko sodnik bodi resničen in tenek, in spoznavaj pravico do podložnih po tem, kakor postave kažejo, de se ne ganeš ne na desno ne na levo; tožb ubogih ne zametuj, dokler resnica na dan ne pride.

16. Ako ima kdo zoper tebe kako pritožbo stoj tudi ti sam sebi nasprot, dokler nisi ves gotov, na kateri strani de je resnica. To bo storilo, de se tvoji svetovavci ne bodo bali, pravičnih sodb sklepati.

17. Ako bi našel v svojim premoženji kako ptuje blago, in ko bi ga tudi bil dobil od svojih prednikov, ga brez odloga poverni, komur po pravici gré. Če pa stvar ni za gotovo spričana, skerbi, de modri možje brez pomude preiščejo, kaj je prav: za to si namreč moraš narveč prizadevati, de bodo vsi, ki so pod tvojo oblastjo, mir in pravico vživali, sosebno pa duhovni ino mašniki. Zakaj to imam od svojih prednikov, de se je Filip predobri kralj, od kteriga naša zlahta izhaja, tega vselej zvésto deržal.

18. Stariše spoštuj, in njih zapoved nikdar ne zaničuj.

19. Cerkvenih služb nikar ne podéli drugim, ko le v resnici vérdnim, in kateri še take službe nimajo, in to vselej po svetu poštenih mož.

20. Vojske ne vzdigni nad nikogar, sosebno pa nad kakiga kristjana ne, dokler se nisi dolgo posvetoval. Ako te sila permóra, vojsko peljati, ne pripusti nikakor, de bi se cerkvi ali nedolžnemu komu kaka škoda zgodila.

21. Ako se vzdigne nad tebe ali tvoje podložne kak raspór ali vojska, si perzadevaj, kolikor moreš, de je utolažiš in potlačiš.

22. Glej, de se z dobrimi sodniki ino gospokami preskerbiš, in skerbno na nje gledaj, kako de se nosijo, tudi ne pozabi, se na djanje svojih domačih povzréti.

23. Pregrčham se možko vstavlaj, gerdo oestro prepoveduj, novim véram in krivoverstvu glavo, to je začetek presekuj.

24. Bódi vedno ves vdan z svetim spoštovanjem Rimski cerkvi in njenimu Papežu; ravno tako se svojimu duhovnimu vodniku (spovedniku) vselej ves pokorn skaži.

25. Skerbi, de v tvojih stroških ne bo nobene potrate, de bojo zmerno in po pameti obravnani.

26. H koncu te opominjam ino zarotím, sin moj, ako se zgodi, de pred tebo iz tega sveta odrinem: skerbi, de se po celim francoskim kraljestvu molitve ino daritve svete maše za mojo dušo oprav-

ljajo. In kar boš še verh tega dobriga storil, te prosim, de mi od vsih svojih dobrih děl mervico pervošiš.

27. In k poslednjimu, preljubi moj sin, karkoli zamore dobrotljiv in dober oče svojimu sinu želéti, to jaz tebi želim. Presvéta Trojica ino vsi ljubi Svetniki naj te varjejo vsega hudiga; ljubi Bog ti podeli svojo pomoč, vselej prav ravnati in njegovo sveto voljo izpolnovati, de bo tako On po tebi česšen, in midva po tem življenji per njem združena biti, ter ga vživati in hvaliti zasluživa neskončne véke. Amen.

M. Stojan.

Ostanki malikvavske vere starih Slovincov.

(Dalje.)

3. Z véro v dobre in hude bogove je bila per malikvavcih sklenjena misel, de se z marsikterimi nenaturnimi in nenavadnimi pomočki zamore kaj doseči, zlasti kaj hudiga napeljati ali odverniti, kar se splòh copernija imenuje; tudi so imeli veliko zaupanje na nektare posebne navade in znamenja, kakor de bi se po njih kaj prihodnjiga izvediti zamoglo, kar se vedeževanje pravi. Tudi stari Slovinci so copernike in vedeže veliko čislali; njih malikvavski farji so se več ali manj z copernijo pečali, in marsiktere modre žene so se vedežke delale. Ni čudo, de so neverci takih reči se z toliko véro poprijeli; zakaj vsi njih bogovi so bili na eni strani le stvarjene reči, se jim je tedej lahko tudi z takimi moglo blizo priti; ker so si vso božjo moč v soncu, zvezdah, zemlji mislili, so se iz gledanja na te tudi prihodnje reči brati mogle znati. Na drugi strani pa je Satan v nevernikih z večí oblastjo gospodoval, je tedej tudi skerb imel ljudi slepiti, in z mnogimi znamnji motiti, znal je tudi semtertje kaj posebniga pokazati, de bi svoje kraljestvo bolj uterdil. Služabniki malikov pa so tudi svoj velik dobičik imeli, ako so ljudi v praznih verah zapletene deržali.

Poglejmo, koliko se taciga še zdaj na svetu najde. Kakor je per marsikterim zlegu le misel, de pride od hudobne moči, tako je tudi dalje sodba, de se le z tako močjo prezène. Hude ure in takosne nesreče nekteri ne preganjajo z molitvijo, z cerkvenimi žegni, temuč hočejo, de bi se zagovorila, ali taki žegni nasprot rabili, kterih cerkev ne pozná. Za bolezin per človeku, per živini je spet le zagovarjanje, posebno (pa zoper cerkveno postavo) žegnano zeliše dobro, kakor nekteri menijo. Tudi še mislijo, copernii se mora le z copernijo nasprot iti. Torej íšejo pomoči tudi radi per takih, ki si na te reči kakor pravijo umejo, per babelah ali goljufigh v kateri strani ali v kakih hribih. — Po keršansko bi se ne mislilo toliko na copernijo; vemo sicer,

de z božjim pripušenjem bi Satan tudi zamogel človeku v kaj pomoči, pa drugo prašanje je, ali Bog tudi to tako kmalo dopustí, ali vsaki stari babeli in vsakimu sovražnimu hudobnežu peklenško moč v roke da; de bi vsak v oblakih gospodariti ali po božjim lepim svetu z čeznaturno močjo razsajati smel, je močno dvomiti ali cviblati. Nekdajnji časi so sicer marsiktero reč na dan prinesli, kteri se je imé copernije dalo; to de gotovo je, de je bilo v čem veliko prenagle sodbe, veliko slepotije; ako se ravno kar na ravnost ne more reči, de bi bilo vse le zgol domišljevanje. Pa naj bi res tudi kaka hudobna moč napeljala kaj hudiga, je po keršanski véri k molitvi, pomoči cerkve, ali k takim zdravilam in sredkam pribežati, ki so od Boga za to dane. Marsiktere zeliša imajo res posebne moči v sebi; pa to ni nobena copernska reč, temuč je moč od Boga dana. Zató bi tudi ne bilo napačno, de bi ljudje si take zeliša merkali, ktere v posebne zdravila služiti znajo; pa namesti to storiti, jim je kaj vraže polniga v misli. Marsiktere zeliša pa tudi niso za tó, za kar jih nekteri goljufi prodajajo, naj bodo še tako močno žegnane, kot le lažnjivo od njih terdijo; kakor tudi petvoglata podoba tako malo moro prezene, kot tri- ali štirivoglata kerča ali božjast. Zagovoriti tako kačo, ki ni strupena vsak zna; bolj umetni zamorejo tudi strupeno prijati brez copernije, kakor še otrok divjiga konja peljá ali močniga vola žene; to je namreč po oblasti, ktero je Bog človeku čez živali dal. Strupeniga kačjiga pika pa zagovoril nobeden ne bo brez primerjenih zdravil, ali brez posebne čudne božje pomoči: to pa vemo, komu je Jezus rekel, de kače bodo prijemali in jim ne bodo škodovale; to so bili namreč apostelni, in ne kteri razgrajáč ali mazač si bodi.

(Konec naslédje.)

Svete navade in opravila katoliške cerkve.

Spisal Peter Hicinger.

(Dalje.)

2. Kaj imajo s. navade in opravila cerkvene v sebi.

Jezus Kristus, Sin božji, je grešni človeški rod od pogube in od vse réve, ktero je nepokoršina Adamova na njegove otróke pernesla, usmiljeno in prečudno odrésil. On je očitno v človeški naturi in podobi hódil na zemlji okrog, oznanoval nebeske resnice, učil svetost, in svaril pregreho. On je v pričo celiga svetá naše zveličanje na križi dopolnil, kjer je za nas svojo drago kri prelil in svoje življenje dal. S. Duh je v podobi ognjenih jezikov prišel nad aposteljne in učence Jezusove, jim božjo milost, nebesko luč in moč dodétil, jih tako začetnike noviga rodú božjih otrok storil. Tudi

sveta cerkev Jezusova, v katero se imajo vsi sniti, ki hočejo zveličanje doseči, je vidin zbor, je kakor mesto na hribu stoječe, ki ga slehern lahko vidi in spozná. Odrešenje človeškiga rodú se imá namreč v cerkvi zmirej vidno kazati. Jezus sam ostane v pastirjih svete cerkve do konca svetá, in se v njih tako rekoč očitno viditi daje, in skozi njih usta govori. Gnada s. Duha in vse razsvetljenje in poterjenje z nebes, ker samo na sebi ni viditi, se mora v vidnih znamenjih na znanje dati in človeku perbližati. Pa tudi verni kristjani ne morejo in ne smejo svoje vére skrivati, kakor luči pod mernik: ampak kakor luč na svečniku se vsim viditi da, jo morajo očitno razodevati.

Po takim potu tedej pridejo svete navade in opravila v katolško cerkev. Na eni strani se resnica nebeska, nauk Jezusov, glasno v cerkvi oznanuje v pridigah in naukih in tudi v mnogih podobah skazuje: in sad odrešenja Kristusoviga, božja milost se po vidnih znamenjih človeku deli v svetih zakramentih. Na drugi strani pa tudi odrešeni in posvečeni človek svojo véro, svoje upanje in svojo ljubezin, svoje spoštovanje in svojo hvaležnost z besedo in mnogimi podobami razodeva. Tam pride božje po vidnim potu k človeku, tukej se človeško zopet očitno k nebu povzdigva. V sredi med obojim je vedno ponavljanje daritve Jezusove na križi v daritvi s. maše; kjer po besedi s. Bonaventurata Bog pošlje svojiga milosti in resnice polniga Sina ljudém na altar, in ga ljudjé zopet kakor predrag dar Bogú nazaj pošlejo, in to sicer v vidnih podobah kruha in vina.

K temu je še pervzétí, de v cerkvenih opravilih se tudi vsa telesna natura, ki je po grehu človekovim v oblast satanovo prišla, zopet posvečuje in v to obrača, de v božjo část služi, in v posvečenje človekovo pomaga. To se godí v svetih zakramentih, cerkvenih žegnih in per sveti maši. Kar zemlja zlahtniga rodi, kruh, vino, olje; kar dražiga v sebi imá, bron, srebro, zlató; kar njene živali pernesó, osek, volna, žida; kar se sploh na nji najde, kamen, les in mnogi lepi cvet z lanam vred, vse to se mora z človekam skupej v božjo službo soediti. Tudi, kar je lepih človekovih umetnost, petje, muzika, malarija, podobarija i. t. d., vse to se vkupej zbere, božjo část poviševati. Tudi časi in kraji se v cerkvi v božjo službo posvečujejo, in nosijo spomine od nebeskih skrivnost.

Svoje posebne šege in opravila so imeli malikvavei; pa per njih se je le zmota in nevednost v božjih rečéh in pa spačenost po grehu na svitlo dajala. Svoje posebne svete navade je imelo Izraelsko ljudstvo po Mojzesovi postavi; po teh se je prilodnje odrešenje še le prerokvalo. Svete navade in opravila keršanske cerkve pa kažejo, de je odre-

šenje že dopolnjeno in njegoviga sadú človeka deležniga delajo. Zares veliko vredne morajo biti; in kdor jih graja ali zaničuje, ne razumé božjiga, pa tudi človeške nature ne pozná. Pravi kristjan se tudi ne bo dal motiti, če ravno se v današnjih dneh marsikteri temu posmehujejo, kar cerkev v navadi ima. Res je, kar nekteri pravijo, de pošteno, pravično življenje je nar boljši služba božja; pa z poštenim življenjem, kakor se po navadi meni — človek le svoje dolžnosti do bližniga dopolni. Proti Bogu pa imamo še druge, posebne dolžnosti, ktere se ravno v pobožnih delih, ki jih cerkev opravlja, dopolnujejo; in ko bi hotli svete cerkvene opravila v nemar pušati, po drugi poti ne zadobimó pomoči od zgorej, brez ktere tudi pošteno življenje, kar do ljudi tiči, mogoče ne bo. Pravi kristjan pa tudi ne bo tako ravnal, kakor nekteri, po svoji misli pobožni, v resnici pa malo ponižni ljudjé. Taki postavim pravijo, de sami ložji molijo, tedej božjo službo v cerkvi na stran pusté; ali pa menijo, de jim bolj gre k sercu, ako sami beró, kakor ko bi v cerkvi poslušali; in tedej jim ni mar za pridigo ali keršanski nauk. Pravi kristjan moli sam, in z cerkvijo vréd; bere in premišluje sam, in v cerkvi posluša.

(Dalje naslédje.)

Sedajni obšir katolške cerkve.

Spisal Valentin Sežun.

(Dalje.)

IX. Dansko kraljestvo. (Dänemark.)

To kraljestvo ima terde Luterane za podložne, okoli 2 milijona in 194.000. Judov je tukaj do 7000, katolčanov komaj 4—5000, ki so v velikih stiskah. Oni so apostolskimu vikariatu v Hamburgu, ki ga zdaj škof Karl Anton Lübke opravlja, perpisani. So več del ubogi ljudjé; nar več jih je v mestih Altona, Glückstadt in Friedrichstadt na Holsteinskim in v poglavitim mestu Kodanji (Kopenhagen). V tim mestu nimajo katolčani druge cerkve, kakor kapelo avstrianskiga poslanstva. —

De bi premoženje katolške cerkve na se spravil, je razujzdan in grozoviten kralj Kristian II. v l. 1520 luterske pridigarje k sebi poklical in Lundškiga velikiga škofa umoril. Kristian III. je v l. 1536 vse katolške škofe v ječe vreči in enim clo glave odsekati ukazal. Katolčani so mogli ali svojo véro zatajiti ali iz kraljestva iti. Če je kak katolški dukoven tje peršel, je bil umorjen, ravno to se je tudi zgodilo z vsakim, ki ga je pod streho vzel. (1539—1546). Tako so bili Danci k luterski véri permorani.

X. Švedsko in Norveško kraljestvo.

To kraljestvo šteje do 4 milijone in 275.000 ljudi, ki so Luterani. Na švedskim je, zlasti v me-

štih Štokholm in Gothenburg blizo 5000 sčasoma tje naseljenih katolčanov, ktere 1 apostolski vikar, zdaj Lavrenc Studah v Štokholmu vlada. Na Norveškem je samo v Kristianii, v Bergnu in Drontheimu pešica katolčanov, ki eniga mašnika v Kristianii imajo.

Švedsko, kjer je bila nekdanj sv. Birgita doma, je kakor Dansko le s silo bilo k luterški veri perpeljano. — Kralj Gustav I. Waza, katerimu je cerkveno premoženje dišalo, je videl, de se nar lože tistiga polasti, če svojim podložnim katolško véro vzame. De bi ta namen dosegel, se je prav po hinavsko gorečiga katolčana kazal in ljudem s persegami obetal, de noče nobeniga spremenjenja v véri. Ali komej je tako per ljudem, ki so mu verjeli, zaupanje dobil, že je luterške pridigarje v deželo poklical, cerkve poropal, nar veči zvonove pobral, dobre škofo in druge mašnike odstavil, jih ali v ječo vergel ali clo moril, zraven pa nar malo pridniši podpiral in eniga z imenam Lavrenc Paterston, ki je bil k luterški véri se podal, za perviga superintendenta ali luterškiga škofa storil in mu svojo žlahtnico za ženo dal. — Viditi toliko gnusobo so ljudje sosebno v Dalekarliški deželi jeli godernjati in kralju žugati. Tode Gustav jih zopet preslepí z novimi obljubami. Peter Jakobson Vestreški škof in Magnus Knut, Upsalski veliki škof, ki sta so za katolško véro serčno se vlekla, sta bila zdaj 1527 na Gustavovo povelje s nar hujšimi martrami umorjena. Nju trupla so bile v 4 dele raztergane. na kolesa vpletene in 3 dni ne pokopane. Tako se je godilo vsim drugim duhovnam; kjer je kralj za kteriga zvedel, ga je ukazal vjeti in umoriti; ljudem so bili, namest njih, luterški pridigarji posiljeni. Večkrat so verni scer te proč segnali, ali kralj perdere s svojimi vojsaki, kaznuje s požiganjem, pobijanem in z mnogo grozovitnostjo ljudi, ki so hotli še katolčani biti. Eniga iz med njih Olava Dake je clo ukazal na križ perbiti. —

Tako je luterška véra bila v Švedsko vpeljana, in de bi ja ljudje k katolški véri ne mogli več nazaj priti, je bila 1540 postava dana, de noben Švedic, ki jenja Luteran biti, ne sme več na Švedskim ostati, in ta postava veljá še današnji dan. — Sedajni kralj je Oskar I., sin slovečiga francozkiga generala Bernadota, ki je bil za erba švedske krone izvoljen, ter je v l. 1810 katolško véro zatajil in s tim tistikrat 11 let starim sinam k luteranski perstopil. Oskarja I. mati Evgenia in žena kraljica Jozefa ste še katolške vére in katolški mašnik jima sme v kraljevi hiši v nar bolj skriti in odročni izbi sv. mašo brati. — Ali ko je bil že te leta švedski malar Nilson od luterške k katolški véri prestopil, so ga luterški pastorji berž tožili. Ubogi Nilzon prosi, de bi mu po katolški véri ži-

veti pustili; zastonj. Oskar je sam poterdil sodbo, de se more iz dežele ven izpraviti, ker je le ptujim, ne pa rojenim Švedcam v katolški véri živeti perpušeno. In tako je mogel Nilzon zavoljo katolške vére iz domačije iti, vlani je od žalosti in pomankanja v Kodanji umerl.

(Dalje naslédje.)

Poslednje tolažilo.

V nekim revnim kraji je živel duhovni pastir, ki je imé zaslužil, kakoršniga so mu ljudje dajali, imenovali so ga svojiga očeta. Stari in mladi iz soseske so ga visoko spoštovali, in srečne so se šteli, če so mogli z njim spregovoriti, ker je bil clo tolikanj ponižin, pohleven, dobrotljiv in ljubeznjiv.

Pa starost je jela dobriga pastirja stiskati, zbolel je in ni mogel več po koncu. Molčec sedi na starim stolu in premišlja svojo slabost; kar pride clovek, in mu oznani: „Tri ure deleč — gori v hribih kmet za smert bolan leži; pojte ga z Bogam spraviti!“

Duhoven naznanovavca krotkó pogleda, in mu dopové, de je sam ves bolan, in ne more k bolniku s svetimi zakramenti priti; nej si iz bližnje soseske duhovna in njegove pomoči za smertne težave prosi.

Clovek odide. Pa čez šest ur drug pride, in perserčno prosi v imenu bolnika: „Naj bi oče, ki so toliko let njegov dobrotljiv spovednik bili, še na zadnje peršli, de iz njih ust zasliši poslednje očetovske nauke.“

Ves nadložin duhovin mu dopové, de mu ni mogoče po zmerzljini in debelim snegu čez hribe do bolnika priti, in poslanec odide.

Vsak bo djal, de zdaj bo bolnik od svoje prošnje odjenjal. Pa ni bilo takó: še tretji poslanec pride, in perpoveduje z milimi besedami, ki so globoko v serce rezale, de se bolnik nikakor ne da utolažiti: „naj bi duhovni oče vender k njemu šli, ker ne more umreti, dokler svojiga duhovniga tolažnika in očeta še enkrat ne vidi.“

Mašnik svoje poslednje moči poskusi, se pokonci spravi, in reče pričijočim: „Čutim, de se moja poslednja ura bliža; vender unimu bolniku ne morem njegove želje odreči, ki tolikanj perserčno prosi. Bog mi bo moč dal, de to poslednjo dolžnost izpolnim. Urno me nesite k njemu.“ —

Mašnika napravijo, in v cerkveno oblačilo oblečejo, ter v cerkev peljejo, de se preskerbi s svetimi zakramenti. Nosilnico perpravijo, stariga, bolniga mašnika na njo vložé, v pokrivala zavijejo, in takó gredó možje mašnika in živiga Boga noséci, pred njimi pa svetilnica berli, in zvonček poje. Noč je bila, in temé gosté, merzel led, debel snég, in pot čez samotne stermine.

Terdno derži pobožni služabnik božji sveto Rešnje teló na svojih persih, in moli skoz celo pot, desiravno se mu ustnice in roké tresejo. Poslednjé h koči pridejo. Že leži bolnik blizo smerti, de se ne gane in ne zavé. Zvonček na vratih zapoje, bolnik ga zasliši, in trudne oči oberne proti vratam. Po tem se pokaže nosilnica, in na nji na pol sklenjeni preljubi duhoven s svetim Rešnjim telesam v rokah. Bolnik, to viditi, se razveseli in vstraši, na glas zavpije, in hvaležno roké steguje proti nebesam. Zdaj mašnika k bolniku v posteljo polože; bolnik pa trepetajoč po štoli seže, in jo kušne. Mašnik ga spové, mu da zakrament svetiga Rešnjiga telesa in poslednje olje. Žena, otroci in vsi pričujoči, ki so na kolenih molili, so solzé točili zavoljo svetosti tiga opravila. —

Zdaj oba bolnika, mašnik in kmétič med seboj molita. Pa mašnikov glas zmiram bolj slabi, in slabi, — in on, ki je umirajoč nebeško jed svojimu bratu v Kristusu pernesel na smertno posteljo, omaguje, — kušne britko martro, jo da bolniku v roke, se na smeh naredi — in umerje. Nekoliko minut za njim tudi kmet življenje sklene.

(Sittenspiegel v. Gehrig.)

Serènost bogomilih sestrá (barmherc-garc).

V Francozkih novicah, ki se jim pravi „Le Bien Public“ 3. Maliga serpana t. l. se bere naslednje od bogomilih sestrá: Vselej smo spoštovanje do bogomilih sestrá v sebi čutili, ktere boječnost in slabost svojiga spola pozabljivše povsod, kjerkoli je kaka nevarnost, k pomoči perstopijo. Bilo je letas 25. Rožnieteta, ko so puntarji v Parizu nekiga stotnika vojakov v klostru bogomilih sestrá vjeli. Precej so ga hotli na mestu vstreliti, pa mati bogomilih sestra se je pred pukše vstopila in je zavpila: „Nikarte, tukaj je hiša božja! Tolikošna hudobija bi to hišo oskrunila; in smert tega možá bi nad vas nesrečo perklicala!“ „Prav imate, sestra,“ odgovori nekdo zmed puntarjev, vi ste do nas zmirej dobrotljivi bili, in mi vam nočemo clo nič žaliga storiti: mi bomo tedaj tega vjetiga možá iz samostana ali klostra peljali in na cesti vstrelili.“ „Tudi tega ne, prijatli moji,“ jim odgovori sestra, „ta mož je pod mojim varstvom, on ne sme s tega kraja. V imenu postrežb, ki smo jih vam skazale, v imenu vaših žen in vaših otrok ga od vas hočem, tukaj ga vjetiga pustite.“ Dve dobri uri se je zanj z rabeljni pričkala, pa jih ni mogla utolažiti; kar na enkrat se velik strel zasliši in puntarje oplasi, de od strahu ne vedo kaj bi storili. Te njih zmešnjave se bogomila sestra posluži, ter nanagloma vjetiga

možá v likarnico ali apoteko potisne in za njim vrata zapahne, in potem ko mu je bila ptujo obleko podala, s ktero se je bil preoblekel, mu je bilo še le mogoče rabeljnam uiti. Nekoliko časa po tem je prišla mati k drugim sestram, ter jim djala: „Z vso gorečnostjo Boga hvalimo, kteri je vjetiga moža rešil.“

V drugim kraji je pijan puntar neko drugo bogomilih sestrá srečal, ki je ranjenim k pomoči hitela, in ji je med strahovitim žuganjem meč na persi nastavil. Sestra mu bres vsiga strahu pravi: „Kaj meniš, de se tvojiga meča bojim? Jez se le samó Boga bojim!“ in gre mirno svojo pot nekimu umirajočimu na strani stát. Imena teh dveh sester sta nam neznana. Pred Bogam ste dva angela, pred nami ste dve bogomili sestri.

Gospod Godec, misijonar v severni Ameriki.

Gospod Godec, naš rojak in misijonar v severni Ameriki, kteri so še zmeram v Vestfalii pri nemških seljanih, so nam uni dan pisali, de njih cerkev je dodelana, in de je bila letas belo nedeljo posvečena.

Milostljivi škof iz Detroit visoke časti vredni Gospod Lefevre so se bili v družnji eniga samiga mašnika brez kočjaža z enim konjem tje pripeljali, in so bili pri vsim tem z vso častitljivostjo in z priserčno ljubeznijo sprejeti. Škof so ob ti priložnosti tudi pridigvali in birmali 86 otrok: tode manjših niso hotli birmati kakor po 10 let starih, ker v Ameriki veči del ni navada, de bi otroke pred birmali kakor po tem, ko so že pri sv. obhajilu bili. Gospod Godec so bili pa veader za nektere mlajši škofa preprosili.

Gospod Godec nam tudi pišejo, de njih zdaj posvečena cerkev je še zlo revna in pušobna, de nima v altarji družiga, kot slabo britko martro. Radi bi imeli, de bi se jim od nas tje poslal njih cerkveni patron sv. Peter izobražen, poleg križev pot in pa ena lampa, če ne bo predrago: in zato tudi za ceno teh reči vprasajo. Se vé, de bi radi vidili, če bi jim tudi mi h tem kaj pristopiti hotli. Dragi braveci! morda de homo tudi pred vas za to ob svojim času prošnjo postavili. J. A.

I s k r a.

Napuh, prevzetnost, ošabnost.

Napuh je gerduh. — Visoka žena, nizka hiša. — Kdor ošabnim našopirjene oblačila ravna, bendera dela, pod kterimi se jih veliko v pogubljenje peljá. „Pervo človekoviga napuha je, de se od Boga loči.“ Prešernik se povsod spotika, in sramota se za njim pomika. — „Kdor se povišuje, bo ponižan.“ Mat. 23, 12. Kdor visoko leti, globoko obsedi. — Pretesne so nebeške vrata, de bi prevzetnež skoz nje v nebeško kraljestvo šel. — Kdor za se preveč mara, ne mara za Boga, in ne za druge ljudi. Prah se proti solncu povzdiguje, pa dež ga doleti in v blato spremeni; človek se napihuje, pa božja jeza ga zadene, in v beraštvo pogrezi.